

Onderzoek over landsgrenzen heen getild

In het kader van een verenigd Europa sloegen ook onderzoekers in Nederland, Italië, Zwitserland en Spanje de handen ineen. In het project Vegineco houden zij zich samen vier jaar bezig met het ontwikkelen van duurzame bedrijfssystemen voor vollegrondsgroenten. Doel? Biologische en geïntegreerde systemen, die bruikbaar zijn in diverse regio's in Europa.

Door Wijnand Sukkel
PAV, Lelystad

Europese onderzoekers bundelen krachten

In 1997 ging een vierjarig Europees project van start: Vegineco. De afkorting staat voor Vegetable farming systems for integrated and ecological production of/wel bedrijfssystemen voor de geïntegreerde en biologische teelt van vollegrondsgroentegewassen. In dit project hebben praktijkgerichte onderzoeksinstituten in Zwitserland, Italië, Spanje en Nederland hun krachten gebundeld. Doel is geïntegreerde en biologische bedrijfssystemen voor de vollegrondsgroenteteelt te ontwikkelen. Het project wordt voor de helft door de Europese Unie gefinancierd en de coördinatie van het onderzoek is in handen van Ne-

derland (PAV in Lelystad).

De partners werken volgens de aanpak van het bedrijfssystemenonderzoek zoals dat in Nederland wordt uitgevoerd. Door de gezamenlijke doelstelling, bedrijfsbenadering en onderzoeks-aanpak heeft de samenwerking een meerwaarde voor alle deelnemende landen. In ieder land, met uitzondering van Zwitserland, is het onderzoek specifiek op een regio gericht. De gevolgde methodiek en de gevonden oplossingsrichtingen zullen echter ook toepasbaar zijn in andere Europese regio's.

Het Nederlandse deel van het onderzoek vindt plaats op locatie PAV-Zuidwest in Westmaas. Dit onderzoek richt op geïntegreerde en biologische bedrijfssystemen. En wat gaan de Spaanse, Zwitserse en Italiaanse onderzoekers doen?

Italianen richten zich op Povlakte

Italië onderzoekt voor de regio Emilia-Romagna twee geïntegreerde systemen (voor de verse markt en voor de industrie) en één biologisch bedrijfssysteem. Emilia-Romagna is een regio in de zuidelijke Povlakte, grenzend aan de Adriatische Zee. Tomaat is het belangrijkste gewas in dit gebied: 23.000 ha.

Op de grotere bedrijven wordt akkerbouwmatig geteeld, voor de industrie. De kleinere bedrijven telen groente voor de versmarkt. De gemiddelde grootte van deze bedrijven is 2 ha en er wordt een grote verscheidenheid aan gewassen geteeld. De afzet vindt voor het grootste deel via coöperaties plaats.

Met hulp van de regionale regering is voor geïntegreerd geteelde producten een label opgezet onder de naam Qualita Controlata (QC). Deze productiewijze kent een stelsel van voorschriften die worden gecontroleerd door een onafhankelijke instelling. Telers ontvangen geen meerprijs voor hun product, maar verbeteren

Daarnaast wordt er op de, meestal kleinere, bedrijven nog een grote verscheidenheid aan gewassen geteeld (vaak 6 tot 10 gewassen).

Van alle bedrijven in Valencia is 50% kleiner dan 1 ha en 90% kleiner dan 10 ha. Veel grondeigenaren hebben dan ook een betaalde baan naast hun tuinderswerk. De inwoners van deze regio hechten zeer sterk aan hun grond en bij overerving wordt de grond verdeeld over de kinderen. Zij willen vaak geen van allen hun deel verkopen.

Het grootste deel van de productie wordt verhandeld via coöperaties en vervolgens geëxporteerd. Met steun van de regionale overheid wordt ook een label ontwikkeld voor geïntegreerd geteelde producten. Vooralsnog betreft dit citrusvruchten, maar in de komende jaren ook vollegrondsgroente.

Opvallend is het zeer grote aantal kleine coöperaties van telers die nauw samenwerken met het onderzoek, de voorlichtingsdienst en de regionale overheid. Als een coöperatie besluit geïntegreerd te gaan werken, wordt de helft van het salaris van een gekwalificeerde voorlichter door de regionale overheid betaald. Belangrijke problemen in de teelt in dit gebied zijn een tekort aan water, verzilting, overmatig gebruik van nutriënten en het zeer versnipperde grondbezit.

Zwitserland heeft het al in praktijk

De Zwitserse onderzoekers zullen zich richten op praktijkbedrijven in hun land: zeven geïntegreerde en zeven biologische bedrijven.

In Zwitserland is de groenteteelt verspreid over het hele land. Het belangrijkste teeltgebied ligt in Seeland, een gebied tussen de Bieler-, Neuenburger- en Murtensee. Op de bedrijven is sprake van een zeer grote verscheidenheid aan gewassen. Meer dan veertig gewassen per bedrijf is geen uitzondering.

Het merendeel van de telers werkt volgens IP-richtlijnen. IP is een geïntegreerde teeltmethode, waarbij de bedrijven onder andere moeten voldoen aan normen voor nutriëntengebruik. Telers die tot 12 man personeel in dienst hebben, ontvangen overheidssubsidie wanneer volgens IP-richtlijnen wordt geteeld. De Zwitserse overheid heeft dus de steun die zij van oudsher aan het familiebedrijf geeft, gekoppeld aan productierichtlijnen. Deze richtlijnen komen overeen met die van het marktlabel IP.

Tot 1 juli 1995 kende Zwitserland strenge importbeperkingen voor groente. Sindsdien worden die beperkingen stap voor stap verminderd. Mede hierdoor zijn schaalvergroting en specialisatie op gang gekomen. Zwitserland bereidt zich voor op internationale concurrentie.

hun leveringspositie ten opzichte van de afnemers en de coöperatie.

De belangrijkste problemen in Emilia-Romagna zijn bodemgebonden ziekten en plagen en vervuiling van het oppervlakte- en grondwater met nitraat als gevolg van overbemesting. Schaalvergroting, een verbeterde mechanisatie en specialisatie worden gezien als gewenste ontwikkelingen voor de nabije toekomst.

Spanje sinds dit jaar er bij

In Spanje, dat zich dit jaar aansluit bij het project Vegineco, zullen de onderzoekers een biologische en enkele geïntegreerde bedrijfssystemen opzetten in de regio Valencia. Deze regio betreft de kuststrook vanaf 100 km ten noorden tot 100 km ten zuiden van de stad Valencia. De teelt van citrusvruchten is hier het belangrijkste, gevolgd door groenteteelt.

In deze regio staat tien procent van alle Spaanse groenten met een kwart van de totale productiewaarde. Artisjok wordt er het meest geteeld (6.400 ha), gevolgd door meloen (4.500 ha), sla (3.400 ha) en bloemkool (2.100 ha).

Samenvatting

Onderzoekers in Nederland, Italië, Zwitserland houden zich sinds vorig jaar gezamenlijk bezig met onderzoek naar duurzame bedrijfssystemen voor de geïntegreerde en biologische teelt van vollegrondsgroenten. Dit jaar voegden onderzoekers uit Spanje zich bij hen. In het project Vegineco hebben zij hun krachten gebundeld.

Aardbei

Aardbeien uitplanten kan het beste eind juli, begin augustus. Meestal zijn dit verse planten, rechtstreeks van de moederplant. Deze planten zijn niet overal even vroeg of hebben schade opgelopen door onkruidbestrijding of wateroverlast. Soms is een groeistofachtige waarneembaar nadat stro is ingebracht. Stro wordt vaak kort voor het maaien behandeld met een groeistof of Round-up, die soms nog niet is afgebroken als het stro in de aardbeien komt. Om op tijd voldoende planten te hebben, kan stekken nodig zijn, in de eerste of tweede week van juli.

Stek snijden kan uit een vermeerderingsveld of eventueel uit de eerste verlate teelt. Let op de gezondheid van de stek. Het beste zijn uitloperplantjes met 2 of 3 bladeren, een bladsteel van 6-8 cm en enkele duidelijk zichtbare wortelpuntjes. Laat bij het snijden 3 cm van de uitloper aan het plantje zitten om het stekje voldoende stevig in de stekgrond te kunnen zetten. Voor dit laatste is een laagje potgrond van 7-8 cm of een mengsel van grond en potgrond bruikbaar. Zet de stekken met het stukje uitloper hierin, op 8 bij 8 cm en strooi er wat Ridomil overheen tegen Phytophthora.

Voor een snelle aanslag is vocht belangrijk. Geef vaak kleine hoeveelheden water of zet de planten onder een tunnel van melkwhite folie. Maak de tunnel na de bevochtiging goed dicht. Tien dagen na het stekken kan het plastic er af, bij voorkeur laat in de avond. Beregen, voor een geleidelijke overgang, direct hierna en vaak ook de dag erna. Als de stekken goed zijn aangeslagen, is een bespuiting met Aliette tegen Phytophthora cactorum zinvol.

Cees van Dommelen, DLV

